

Arbetsmarknadseffekter av att få barn i Sverige

Anton Sundberg

Arbetsmarknadseffekter av att få barn i Sverige^a

av

Anton Sundberg^b

2024-06-20

Sammanfattning

I denna rapport undersöks familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för män och kvinnor i Sverige under sex decennier, 1960–2021. De negativa effekterna av familjebildning på kvinnors arbetsinkomster minskade avsevärt under 1960- och 1970-talen och under början av 1980-talet, men minskningstakten avtog från slutet av 1980-talet och framåt. Jag dokumenterar även effekterna av att få barn på flera olika arbetsmarknadsutfall i dagens Sverige. Kvinnors arbetsinkomster påverkas i synnerhet genom lägre löner och ökat deltidsarbete. Slutligen dokumenterar jag att familjebildning i Sverige påverkar även mäns arbetsinkomster negativt, särskilt män i mer jämställda hushåll och män som har söner.

^a Detta är en sammanfattning av Sundberg (2024), "The child penalty in Sweden: Evidence, trends, and child gender" IFAU Working Paper 2024:12. Jag är tacksam för kommentarer från Olof Åslund, Peter Fredriksson, Karin Hederos, Mounir Karadja, Håkan Selin och Malin Tallås Ahlzén. Jag är även tacksam för kommentarer från deltagare på Fathers and Families Workshop arrangerad av SOFI samt från deltagare på nätverksdagen arrangerad av Forte.

^b anton.sundberg@ifau.uu.se, Uppsala universitet och IFAU.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	3
2	Institutionell kontext och bakgrund	6
3	Beskrivning av empirisk metod	7
4	Datakällor och deskriptiv statistik	8
5	Familjebildningens inverkan på arbetsmarknadsutfall	10
5.1	Trender över tid	13
5.2	Vikten av könsnormer inom hushållet	15
5.3	Vikten av barnets kön	16
6	Sammanfattande diskussion	19
	Referenser	20

1 Introduktion

Betydande framsteg har skett i termer av kvinnors deltagande och utfall på arbetsmarknaden under det senaste seklet (Goldin 2006; England 2010). Det finns dock kvardröjande könsskillnader när det gäller viktiga arbetsmarknadsutfall såsom lönenivå, arbetade timmar, och andelen kvinnor i chefspositioner (Olivetti och Petrongolo 2016). Dessutom är det väl belagt inom forskningen att kvinnors arbetsinkomster kraftigt minskar i förhållande till mäns arbetsinkomster när de blir föräldrar (Angelov, Johansson, och Lindahl 2016; Kleven, Landais, och Sogaard 2019).¹ Familjebildningens olika inverkan på kvinnor och män är idag den främsta orsaken till det kvarvarande könsgapet i arbetsmarknadsutfall i höginkomstländer (Bertrand 2020; Cortés och Pan 2023; Kleven, Landais, och Leite-Mariante 2023; Kleven, Landais, och Sogaard 2019).

Denna studie fokuserar på effekten av att bli förälder på arbetsmarknadsutfall i Sverige. Sverige är särskilt intressant i detta avseende eftersom landet ofta ses som ett föregångsland när det gäller jämställdhet, ett land där både män och kvinnor tillsammans förväntas delta i arbetslivet och ta hand om familjen (Ferrarini och Duvander 2010). Många europeiska länder har även följt Sveriges exempel och EU betonar alltmer faders roll i hemmet.² Det är därför viktigt att studera Sverige både historiskt och i nutid, särskilt för länder som ämnar att genomföra jämförbara åtgärder som syftar till att främja jämställdhet på arbetsmarknaden.

I denna rapport dokumenterar jag först effekterna av att få barn för både män och kvinnor för ett antal arbetsmarknadsutfall för förstfödda barn födda 1995–2011 i Sverige. Sedan gör jag en historisk tillbakablick och visar att även om familjebildningens inverkan på kvinnors arbetsinkomster minskade betydligt under 1960- och 1970-talen och i början på 1980-talet, avtog minskningstakten avsevärt från slutet av 1980-talet och framåt. Slutligen identifierar jag en inverkan av familjebildning på mäns arbetsinkomster som uppstått sedan 1980-talet, särskilt tydlig bland män i mer jämställda hushåll och bland män som har söner.

Under de första 10 åren av föräldraskapet så upplever kvinnor som fick sitt första barn 1995–2011 en genomsnittlig minskning i arbetsinkomst på 37 procent. Exakt 10 år efter familjebildning så är motsvarande siffra 25 procent.

¹ Se även Korenman och Neumark (1992), Waldfogel (1997), Budig och England (2001) samt Anderson, Binder, och Krause (2003) för tidig forskning om familjebildningens inverkan på löner. Se även Moberg (2016) för en jämförelse av familjebildningens inverkan på lesbiska och heterosexuella par i Sverige.

² Se till exempel EU-direktiv 2019/1158 om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängvårdare som också föreskriver att medlemsländerna måste erbjuda minst 10 dagars pappaledighet.

Jämfört med andra höginkomstländer är detta en relativt liten inverkan av familjebildning på inkomster för kvinnor (Kleven m.fl. 2019). Motsvarande inverkan av moderskapet på sysselsättning är 6 procent, vilket är betydligt lägre än de flesta andra OECD-länder (Kleven, Landais, och Leite-Mariante 2023). Detta resultat återspeglar det faktum att väldigt få kvinnor lämnar arbetsmarknaden helt och hållet efter familjebildning i Sverige. Både arbetade timmar och löner (båda betingade på sysselsättning) minskar med i genomsnitt 14 procent. Den långsiktiga inkomstminskningen till följd av familjebildning beror därför främst på lägre löner och en ökning av deltidsanställningar snarare än att kvinnor lämnar arbetsmarknaden.

Inverkan av familjebildning på kvinnors inkomster under de första 10 åren efter födseln har minskat från 63 procent för de som fick sitt första barn i början av 1960-talet till 43 procent för de som fick sitt första barn i början av 1980-talet och till 34 procent för de som fick sitt första barn i början av 2010-talet. Den betydande minskningen av familjebildningens inverkan mellan 1960- och 1980-talen sammanfaller med ett betydande inträde av kvinnor i arbetskraften och Sveriges genomförande av flera stora familjepolitiska reformer med syftet att få kvinnor med barn att arbeta.³

Den avtagande minskningstakten av familjebildningens inverkan är i linje med en bredare trend där jämställdhet på arbetsmarknaden gjorde betydande framsteg under 1900-talet men har saktat in under de senaste decennierna (Blau och Kahn 2006; 2017; England 2010; Kleven 2023). Det stämmer också överens med den trend som observerats i de få andra länder som har studerat utvecklingen av moderskapets inverkan på arbetsinkomster över tid. I allmänhet upplevde dessa länder betydande minskningar av familjebildningens inverkan på arbetsinkomster fram till 1990-talet, men framstegen avtog efter det.⁴

Heterogeniteten i mäns arbetsmarknadsutfall efter föräldraskap förbises ofta i litteraturen. Trots stora förändringar för kvinnor på arbetsmarknaden under 1900-talet har familjebildningens inverkan på mäns arbetsmarknadsutfall varit obefintlig (eller till och med positiv) i många länder (Kleven, Landais, och Leite-Mariante 2023). Jag visar dock att det i den förhållandevis jämlika svenska kontexten finns en negativ inverkan av familjebildning på mäns arbetsinkomster och den har ökat från obefintlig till i genomsnitt 7 procent under de första 10 åren efter födseln. Den kortsiktiga effekten beror främst på minskat arbetsutbud under de första åren efter barnets födelse i samband med pappaledighet. Den

³ Se avsnitt 2 för mer bakgrund och detaljer om dessa reformer.

⁴ För utvecklingen av moderskapets inverkan på arbetsinkomst från 1970-talet och framåt, se Kleven (2023) för USA, Andresen och Nix (2022a) för Norge, och Huttunen och Troccoli (2023) för Finland.

långsiktiga effekten beror på lägre löner och, i viss utsträckning, färre arbetade timmar men är betydligt mindre än familjebildningens inverkan på kvinnors arbetsinkomst.

Ny forskning tyder på att könsnormer är viktiga för storleken på familjebildningens inverkan på kvinnors arbetsinkomster (Andresen och Nix 2022b; Boelmann, Raute, och Schönberg 2021; Kleven 2023; Kleven, Landais, och Søgaard 2021). I den här rapporten visar jag också på vikten av könsnormer för storleken på familjebildnings inverkan på mäns arbetsinkomster. Jag mäter hur traditionella könsnormer ett föräldrapar har genom hur stor andel pappan tar av föräldraledighetsdagarna.⁵ Eftersom antalet pappaledighetsdagar har ökat kraftigt under den studerade perioden (1995–2011) använder jag individens placering i fördelningen av pappans andel av föräldraledigheten under ett visst födelseår som mått på könsnormer. Detta innebär att den institutionella kontexten är konstant – Sverige under ett specifikt födelseår – samtidigt som könsnormerna varierar mellan enskilda hushåll.

Män som tar ut en större andel av föräldraledigheten inom hushållet upplever också en större inverkan av familjebildning på arbetsinkomsten på både kort och lång sikt. Jämförelsen av män beroende på deras uttag av pappaledighet visar på en stor variation i den observerade inverkan av familjebildning på arbetsmarknadsutfall, från obefintligt för män som inte tar ut någon ledighet till en inverkan på 10 procent för män i den högsta decilen. Däremot påverkas inte utfallen för kvinnor i någon större utsträckning av uttaget av föräldraledighet. Detta resultat tyder på att könsnormer inom hushållet spelar en viktig roll i utformningen av familjebildning inverkan på mäns arbetsinkomster medan de har mindre inflytande på kvinnors arbetsinkomster.

Föräldraledighetens inverkan på mäns inkomster tyder på att män i mer jämställda hushåll fattar karriärbeslut som är relativt bättre anpassade till familjeomsorg än till marknadsarbete, ungefär på samma sätt som kvinnor gör (Bertrand, Goldin, och Katz 2010; Bertrand 2020). Detta antagande stöds av tidigare forskning som visar att män som tar ut mer pappaledighet också tenderar att vara mer engagerade i barnuppfostran när barnet blir äldre (Haas och Hwang 2008; Almqvist och Duvander 2014).⁶

⁵ Tidigare forskning har visat ett positivt samband mellan uttag av pappaledighet och könsnormer inom hushållet (Aldén, Boschini, och Tallås Ahlzén 2023; Duvander 2014). Pappans andel av föräldraledigheten är också en indikator på jämställdhet som ofta används av myndigheter i Sverige (Försäkringskassan 2018; Haandrikman, Webster, och Duvander 2021).

⁶ En alternativ förklaringsmodell är att ett högre uttag av pappaledighet signalerar lägre karriärambitioner till arbetsgivaren för män men inte för kvinnor och att män som tar ut mer pappaledighet ”straffas” för detta (Albrecht m.fl. 1999).

Nationalekonomisk forskning har också identifierat variationer i arbetsmarknadsutfall baserat på barnens kön. I både USA och Tyskland visar studier att män tenderar att få en högre timlön och fler arbetade timmar per år när de får en son jämfört med när de får en dotter (Lundberg och Rose 2002; Choi, Joesch, och Lundberg 2008; Pollmann-Schult 2017). Studier har också visat att föräldrars beteende påverkas av barnets kön, till exempel vid vilken ålder de involverar sina barn i aktiviteter som att läsa, sjunga sånger och lära ut bokstäver och ord (Lundberg, McLanahan, och Rose 2007; Bertrand och Pan 2013; Baker och Milligan 2016). Forskning har också visat att pappor ägnar mer tid åt att interagera med sina barn när de har söner. Mödrars inkomster och tidsanvändning påverkas däremot relativt lite av barnets kön (Lundberg 2005; Raley och Bianchi 2006; Mammen 2011).

I denna rapport visar jag att moderskapets inverkan på arbetsinkomster inte påverkas av barnets kön, men att faderskapets negativa inverkan på arbetsinkomster är relativt större för män med en förstfödd son än en förstfödd dotter, och att könet på det första barnet står för 7 procent av den totala inverkan av familjebildning på mäns arbetsinkomster. Detta resultat står i kontrast till tidigare resultat från USA och Tyskland (Lundberg och Rose 2002; Choi, Joesch, och Lundberg 2008; Dahl och Moretti 2008). De högre inkomsterna för män med söner diskuteras ofta i litteraturen i termer av en förebildseffekt (Raley och Bianchi 2006), men denna effekt kanske bara finns i ett sammanhang med starkare normer för en manlig familjeförsörjare, men inte i en mer jämställd miljö som Sverige.

Resten av rapporten är disponerad enligt följande. I avsnitt 2 presenterar jag den institutionella ramen för studien och diskuterar de relevanta reformer på jämställdhetsområdet som införts i Sverige under det senaste halvsekle. I avsnitt 3 presenteras den empiriska metoden. I avsnitt 4 presenteras datakällor och urvals begränsningar. I avsnitt 5 presenteras arbetsmarknadseffekterna av att få barn i Sverige. Resultaten redovisas för olika regioner, över tid, samt hur de varierar beroende på antal barn, mellan olika hushåll beroende på könsnormer, och utifrån barnets kön. Rapporten avslutas med sammanfattande kommentarer i avsnitt 6.

2 Institutionell kontext och bakgrund

Sverige rankas konsekvent högt i jämställdhetsindex med en relativt jämställd syn på kvinnor i arbetskraften (Inglehart m.fl. 2014) och den högsta sysselsättningsgraden bland mödrar i OECD (OECD 2016). Individuell inkomstbeskattning, utbyggnad av offentligt subventionerad barnomsorg och omfattande

föräldraförsäkring är exempel på politiska åtgärder som genomförts för att öka incitamenten för kvinnor med barn att arbeta.

Sverige avskaffade sambeskattningen för hushåll år 1971 för att öka arbetskraftsdeltagandet bland gifta kvinnor. Effekten var starkast för kvinnor med barn som var gifta med höginkomsttagare (Selin 2014). Tre år senare var Sverige det första landet i världen att införa en inkomstbaserad och könsneutral föräldraförsäkring, med anställningstrygghet under föräldraledigheten. Denna reform innebar att män och kvinnor hade rätt till ekonomisk ersättning för att vara hemma med sina barn. År 1974 var den betalda ledigheten sex månader, men den ökade successivt till 15 månader år 1989.

Föräldraförsäkring reformerades senare med ”öronmärkt” föräldraledighet. Från och med år 1995 reserverades en av de totalt 15 månaderna med betald ledighet till den ena föräldern. År 2002 förlängdes kvoten till två månader (med en ökning av den totala betalda ledigheten från 15 till 16 månader) och 2016 till tre månader. Utöver de 480 dagarna med föräldraledighet efter barnets födelse har föräldrarna rätt till statligt betald tillfällig föräldraledighet för vård av barn (vab). Det finns inga restriktioner för hur vab-dagar ska fördelas mellan föräldrarna.

Sverige var även det första landet som införde offentlig och kraftigt subventionerad barnomsorg till en mycket låg kostnad för familjerna (Lundin, Mörk och Öckert, 2008). År 2021 gick 50 procent av ettåringarna, 91 procent av tvååringarna och 95 procent av barnen i åldern tre till fem år i förskola (Skolverket 2021).

3 Beskrivning av empirisk metod

För att skatta effekterna av familjebildning på arbetsinkomster så använder jag variation i ålder och kalenderår när man får sitt första barn (Angelov, Johansson och Lindahl, 2016; Kleven, Landais och Sogaard, 2019).⁷ Resultaten redovisas i en graf där utfallet i varje tidsperiod mäts relativt till det skattade kontrafaktiska utfall som individen hade haft i avsaknad av barn vid samma ålder uttryckt i procent. Det betyder att jag jämför individers arbetsmarknadsutfall med ett skattat kontrafaktiskt utfall för om man fått sitt första barn vid en annan tidpunkt.

Genom att inkludera både ålder och kalenderår i skattningarna så fångas både effekter av olika livs- och konjunkturcykler upp av skattningarna. Genom att använda variation i ålder vid första barn så inkluderas endast individer som får

⁷ Se Sundberg (2024) för en mer utförlig beskrivning av den empiriska metoden och dess underliggande antaganden.

barn vid någon tidpunkt och individer som inte har barn är exkluderade från urvalet. I huvudanalysen utesluter jag även observationer där individerna är studenter, så att de skattade effekterna på arbetsmarknadsutfall inte är en artefakt av inträde på arbetsmarknaden.

För att skatta de relativa effekterna av barnets kön på arbetsmarknadsutfall så använder jag den slumpmässiga variationen i barnets kön. Det kontrafaktiska utfallet i denna analys är därför att få ett barn av motsatt kön och analysen bygger på det relativt svaga antagandet att barnets kön är slumpmässigt. Jag utvidgar analysen till att inte bara använda det slumpmässiga i det första barnets kön utan även eventuellt nästkommande barns kön. Detta för att studera inte bara effekten av första barnets kön utan även effekten av den fullständiga könskompositionen av barn.⁸

4 Datakällor och deskriptiv statistik

Rapporten baseras på befolkningsövergripande administrativa data från Statistiska centralbyrån (SCB). Flera datakällor är sammanlänkade och innehåller information om inkomster, sociala förmåner, utbildning och bostadsort, i kombination med generationsdata över relationer mellan föräldra-barnrelationer. Partnerskap mellan individer kan identifieras genom äktenskap eller gemensamma barn.

Jag begränsar huvudanalysen till en helt balanserad panel av individer från fem år före till tio år efter det första barnets födelse. Jag har befolkningsdata för alla variabler som behövs för huvudanalysen från 1990 till 2021. Följaktligen fokuserar jag på individer vars första barn föddes mellan 1995 och 2011. Denna urvals begränsning innebär att endast individer som är identifierade i registren, vid liv och bosatta i Sverige under hela perioden ingår. Det finns inga restriktioner gällande civilstånd eller samboförhållande, eller att det måste vara det första barnet för båda föräldrarna (endast att det måste vara det första barnet för individen). Det finns inga restriktioner på sysselsättning eller positiva inkomster för att vara inkluderade i urvalet när utfallet är arbetsinkomst.

⁸ Se Sundberg (2024) för de ytterligare antagande som behöver göras i denna analys när man använder variation i könssammansättningen av flera barn och inte bara det förstfödda barnet.

Tabell 1 Deskriptiv statistik över urval

	Män		Kvinnor	
Första barnets födelseår	2003,4	(4,881)	2003,4	(4,885)
Ålder vid första barnets födelse	31,00	(4,734)	29,11	(4,501)
Antal år av utbildning	12,43	(2,098)	12,93	(2,070)
Årsinkomst (1 000 SEK)	282,1	(167,1)	223,7	(133,9)
Sysselsättningsnivå	0,929	(0,257)	0,940	(0,238)
Månadslöner (1 000 SEK)*	27,90	(9,451)	23,86	(6,934)
Arbetade timmar (% av heltid)*	0,756	(0,416)	0,796	(0,348)
Chefsposition*	0,0606	(0,239)	0,0240	(0,153)
Observationer	561 344		559 547	

Anmärkning: Tabellen visar beskrivande statistik för huvudurvalet. Standardavvikelse inom parentes. Alla variabler mäts ett år före första barnets födelse, utom ålder som är åldern samma år som första barnets födelse.

*Dessa variabler baseras på ett urval som beskrivs i avsnitt 4.

Huvudutfall är årsinkomsten från Skatteverket, definierad som arbetsinkomst före skatt. I analysen av föräldraledighet använder jag antalet utbetalda nettodagar från Försäkringskassan under de två första åren efter barnets födelse. Uppgifterna slås samman med matchade uppgifter om arbetsgivare och arbetstagare. Dessa uppgifter omfattar ett stort och representativt urval av individer med information om månadslöner och kontrakterade arbetstimmar.⁹ Chefspositioner identifieras med hjälp av den svenska standarden för yrkesklassificering (SSYK), som bygger på den internationella standarden för yrkesklassificering (ISCO). Tabell 1 visar deskriptiv statistik för huvudurvalet.

För den regionala analysen använder jag den region där någon bodde ett år innan de fick sitt första barn. Regionen definieras som en ”lokal arbetsmarknad”, enligt SCB:s definition, med målet att ha regioner som är ”relativt oberoende av

⁹ Informationen är fullständig för individer som är anställda i den offentliga sektorn. Uppgifterna om arbetstagare i privata företag omfattar ett representativt urval med cirka 50 procents täckning. Dessa data används för att studera månadslöner, kontrakterade arbetstimmar och sannolikheten att bli chef. Analysen av dessa utfall görs därför på ett mindre urval av individer än de andra analyserna. Dessa utfall är också betingade på att man har en anställning. Eftersom det är ovanligt att individer ingår oavbrutet under alla 16 år runt barnets födelse, analyseras dessa utfall med hjälp av en obalanserad panel.

omvärlden med avseende på utbud och efterfrågan av arbetskraft” (SCB 2023). Jag använder definitionen för år 2018, som omfattar 69 regioner i Sverige.

I den historiska analysen använder jag individer födda från 1938 och senare som får sitt första barn 1961 eller senare. Data kommer från flergenerationsregistret, pensionsdatabasen och inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Alla nominella variabler är inflationsjusterade med konsumentprisindex för 2018.¹⁰

5 Familjebildningens inverkan på arbetsmarknadsutfall

Figur 1 visar familjebildningens inverkan på ett antal arbetsmarknadsutfall. Omedelbart efter det första barnets födelse skiljer sig kvinnor och män åt när det gäller alla studerade arbetsmarknadsutfall. Den inledande skillnaden är tydligast när det gäller arbetsinkomster, där det finns en skillnad på 52 procentenheter mellan män och kvinnor ett år efter det första barnets födelse.¹¹ En del av denna inledande skillnad mellan könen kompenseras med föräldrapenning, där skillnaden mellan könen är 30 procentenheter när föräldrapenning adderas till inkomsterna.¹²

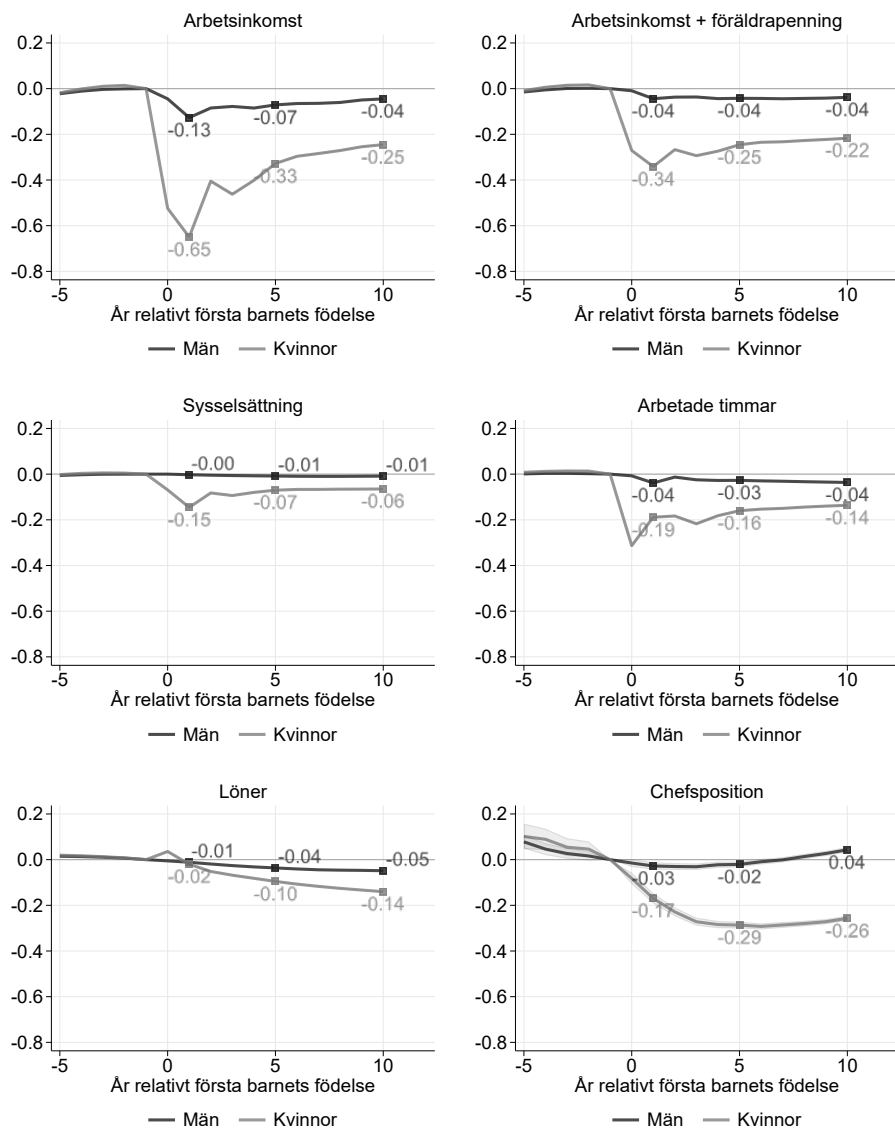
10 år efter familjebildningen är könsskillnaden i föräldraskapets inverkan 21 procentenheter i arbetsinkomster och 18 procentenheter när föräldrapenning adderas till arbetsinkomsterna. Detta resultat stämmer väl överens med det faktum att föräldraledighet främst tas ut under de första två åren efter att ett barn fötts. Skillnaden på längre sikt beror på att män och kvinnor även kan vara föräldralediga för efterföljande barn (inklusive tillfällig ledighet för vård av sjukt barn) och det faktum att föräldrapenning inte står för 100 procent av inkomsten. Fadernskapets inverkan på arbetsinkomster ett år efter familjebildning minskar med 9 procentenheter när föräldrapenning adderas till arbetsinkomsten, vilket visar vikten av föräldraledighet när man skattar effekten av barn även på mäns arbetsmarknadsutfall. I Sverige påverkas följaktligen även mäns arbetsmarknadsutfall negativt av familjebildning, och den främsta orsaken till detta är uttaget av föräldraledighet. Men även om man lägger till föräldraförmåner finns det en negativ inverkan av faderskapet på arbetsinkomster på 4 procent 10 år efter familjebildning.

¹⁰ Se Sundberg (2024) för mer detaljer gällande data för den historiska analysen.

¹¹ Observera att eftersom utfallen mäts på årsnivå mildras effekten under det år barnet föds av att inkomsterna under månaderna före barnets födelse inkluderas.

¹² Föräldrapenningen inkluderar även tillfällig ledighet för vård av barn (vab).

Figur 1 Familjebildningens inverkan på arbetsmarknadsutfall



Anmärkning: Utfallen mäts relativt ett år före första barnets födelse. Analysen inkluderar förstfödda barn födda 1995–2011. Arbetade timmar, löner och chefsposition är betingade på sysselsättning. 95-procentiga konfidensintervall i svag grå (endast synligt för chefsposition).

Skillnaden mellan könen när det gäller föräldraskapets inverkan på sysselsättningen är 7 procentenheter om man tar den genomsnittliga inverkan under de 10 första åren efter familjebildningen, vilket motsvarar mindre än en fjärdedel av skillnaden i arbetsinkomster. Arbetade timmar har en tydlig initial nedgång för kvinnor och en genomsnittlig könsskillnad på 15 procentenheter under de första 10 åren efter familjebildning. Få män och kvinnor tenderar alltså att lämna arbetsmarknaden helt på grund av barn, och effekten på deltidsarbete är relativt sett viktigare för att förstå skillnaderna i inkomst mellan könen.

Både män och kvinnor har en sämre löneutveckling efter att ha fått barn. Könslönegapet är 5 procentenheter under de 10 år som följer efter första barnets födelse och ökar med tiden till 9 procentenheter efter 10 år. Följaktligen är både lön och arbetade timmar viktiga delförklaringar till könsskillnaden i arbetsinkomster efter familjebildning.¹³ Kvinnor är också mindre benägna att bli chefer efter att ha fått barn. Det finns en betydande könsskillnad på 24 procentenheter i sannolikheten att bli chef under de 10 åren efter familjebildning.¹⁴

Antalet barn samvarierar tydligt med storleken på moderskapets inverkan på arbetsinkomster (Figur 2).¹⁵ Faderns inverkan på arbetsinkomster är i princip konstant över antalet barn. Könsskillnaden i föräldraskapets inverkan på arbetsinkomster efter familjebildning ökar från 18 procentenheter för ett barn till 30 procentenheter för två barn, 37 procentenheter för tre barn och 47 procentenheter för fyra barn. Det är också tydligt att den mindre andra nedgången för kvinnor tre år efter det första barnets födelse när det gäller inkomster, sysselsättning och arbetade timmar i Figur 1 drivs av effekterna av ett andra barn.

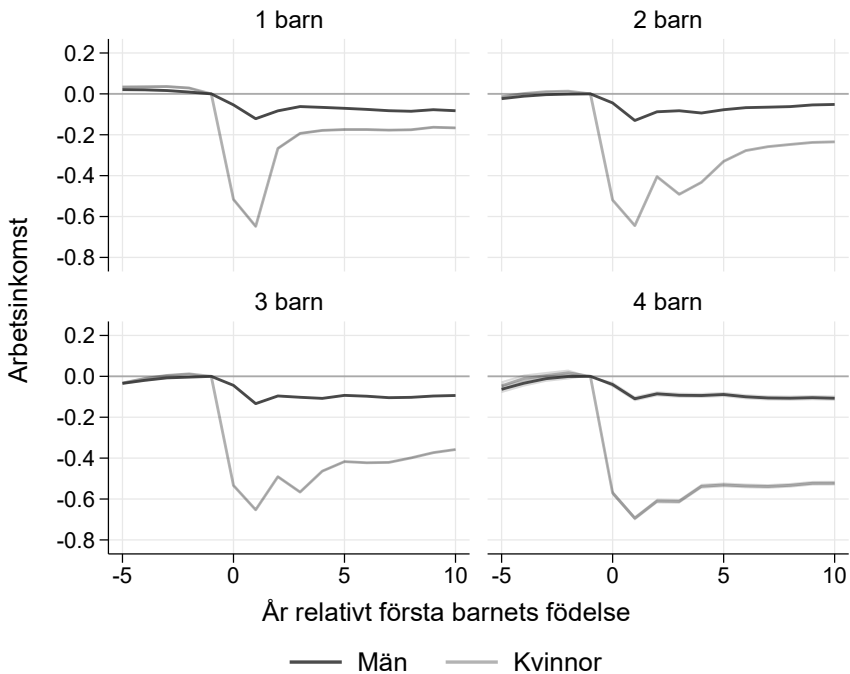
Figur 3 visar att det finns en positiv korrelation mellan befolkningstäthet och storleken på familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för både män och kvinnor, där inverkan är större i mer urbana regioner. Korrelationen är starkare mellan befolkningstäthet och faderskap inverkan i förhållande till moderskapets inverkan. För vissa landsbygdsområden finns det fortfarande en ”barnpremie”, medan den negativa inverkan av faderskapet är högst i de mest tätbefolkade regionerna. Spannet i storleken på faderskapets inverkan är betydande, från en premie i vissa landsbygdsområden till en negativ inverkan på 8 procent i de mest urbana områdena.

¹³ Medan inkomster mäts för alla män och kvinnor, är lön och arbetade timmar beroende av deltagande på arbetsmarknaden.

¹⁴ En viss försiktighet är motiverad när man tolkar punktskattningarna för män och kvinnor separat, med tanke på pre-trenderna. Den negativa pre-trenden beror på att män och kvinnor som får barn tidigare är mindre benägna att bli chefer.

¹⁵ En viktig anmärkning är att vi inte kan utesluta att antalet barn påverkas av könet på första barnet (se Sundberg (2024) för vidare analys).

Figur 2 Familjebildningens inverkan på arbetsinkomst uppdelat på antal barn



Anmärkning: Utfallen är relativt ett år före första barnets födelse. Analysen inkluderar förstfödda barn födda 1995–2011. Antal barn är räknade 10 år efter första barnets födelse.

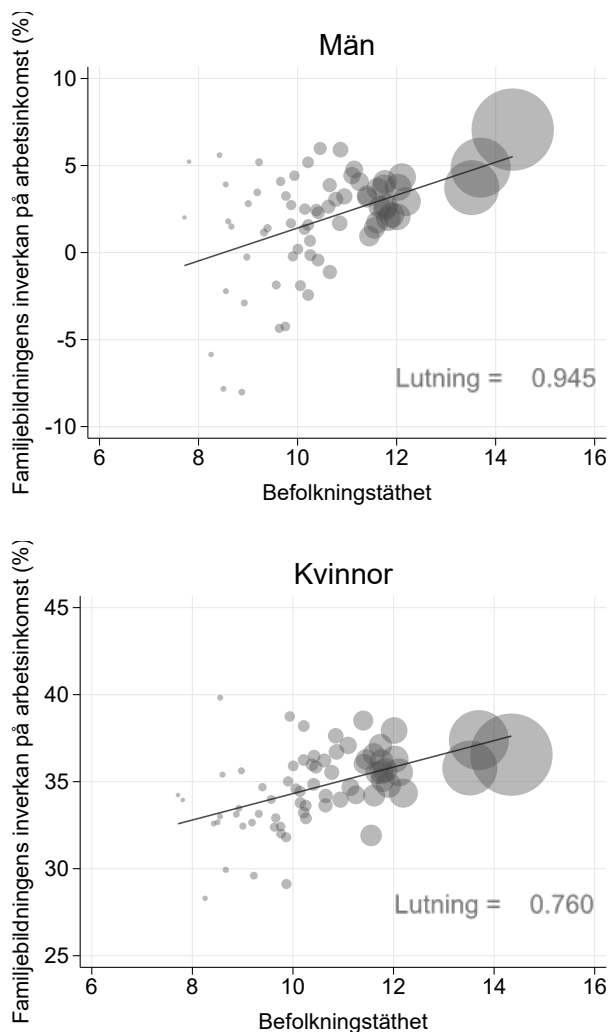
5.1 Trender över tid

Figur 4 visar familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för män och kvinnor som fick sitt första barn mellan 1961 och 2015. Det mest slående är att moderskapets inverkan på arbetsinkomst har minskat betydligt under 1960-, 1970- och början av 1980-talet, från 63 procent för födelsekohorter i början av 1960-talet till 43 procent för födelsekohorter i början av 1980-talet. Den negativa inverkan av familjebildning på arbetsinkomster minskade alltså med 20 procentenheter under dessa två decennier. Från slutet av 1980-talet och framåt har moderskapets negativa inverkan på arbetsinkomster minskat i en betydligt långsammare takt, där moderskapets negativa inverkan i början av 2010-talet låg på 34 procent, en minskning med 9 procentenheter från tidigt 1980-tal.

De negativa effekterna av faderskap på arbetsinkomster är mycket mindre, med relativt små variationer i hur familjebildning påverkar mäns inkomster under de senaste sex decennierna. Noterbart är dock att Sverige har haft en

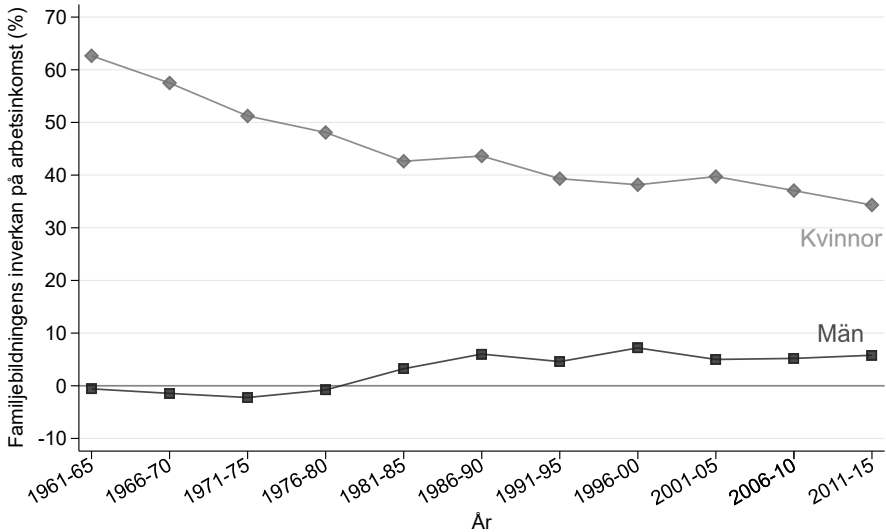
negativ inverkan av faderskap på arbetsinkomster sedan 1980-talet. Den relativt marginella inverkan på män innebär att förändringarna i könsskillnaderna i arbetsinkomster till följd av barn främst drivs av förändringar i familjebildningens inverkan på kvinnors arbetsinkomster under de första decennierna.

Figur 3 Familjebildningens inverkan på arbetsinkomst utifrån befolkningstäthet



Anmärkning: Utfallen är relativt ett år före första barnets födelse. Analysen inkluderar förstfödda barn födda 1995–2011. Befolkningstäthet är den naturliga logaritmen av antalet personer inom en lokal arbetsmarknad enligt SCB:s definition år 2018. Storleken på cirklarna är relativt antalet personer inom den lokala arbetsmarknaden. Lutningen avser oviktade regressioner.

Figur 4 Föräldraskapets inverkan på arbetsinkomst över tid



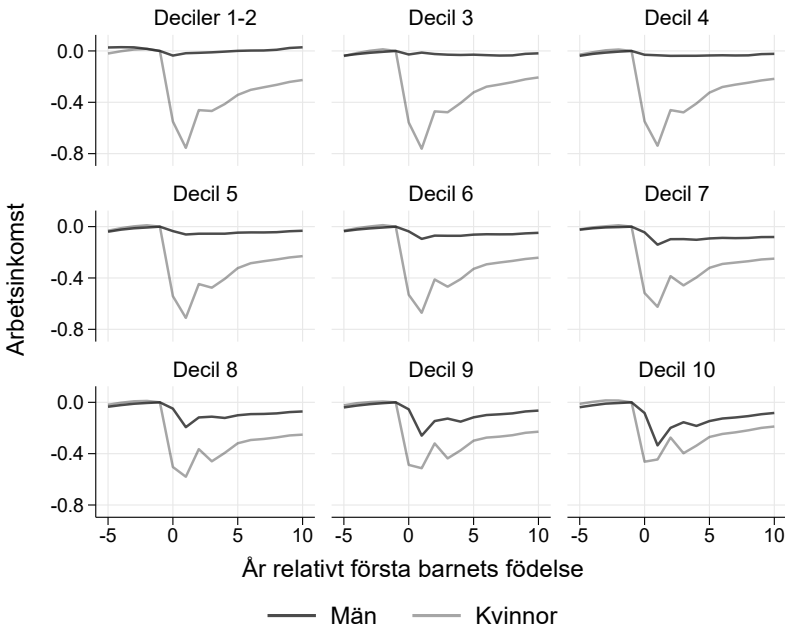
Anmärkning: Utfallet är familjebildningens inverkan på arbetsinkomst summerad över de 10 år som följer efter första barnets födelse. Anges i procent av det kontrafaktiska utfallet (att inte ha barn). Kohorterna är uppdelade i femårsintervall för förstfödda barn födda 1961–2015.

5.2 Vikten av könsnormer inom hushållet

Figur 5 visar familjebildningens inverkan på arbetsinkomster beroende på hur jämställt ett hushåll är. Jämställdheten mäts genom pappans andel av föräldraledigheten. Korrelationerna är delvis mekaniska, eftersom föräldraledighet oundvikligen minskar arbetsinkomsterna på kort sikt. I detta fall korrelerar familjebildningens inverkan på arbetsinkomster med det relativa uttaget av pappaledighet inom hushållet för både kvinnor och män. Korrelationen på lång sikt försvinner för kvinnor men det finns fortfarande en betydande gradient för män. Män i mer jämställda hushåll har alltså en större negativ inverkan av familjebildning på arbetsinkomster, medan den negativa inverkan av familjebildning på kvinnors arbetsinkomster i princip är konstant över hushållen (med undantag för den högsta decilen). Den långsiktiga negativa inverkan av familjebildning på arbetsinkomster varierar från obefintligt för män som inte använder någon pappaledighet till över 10 procent för män i den högsta decilen.¹⁶

¹⁶ Detta resultat bekräftas genom att dela upp hushållen efter fördelningen av antalet dagar med mammaledighet respektive pappaledighet, istället för att titta på det relativa uttaget inom hushållet. Resultatet gäller även om man lägger till föräldrapenning till inkomsten, vilket innebär att den långsiktiga effekten inte drivs av effekten av föräldraledighet för efterföljande barn. Se Sundberg (2024) för denna analys.

Figur 5 Familjebildningens inverkan på arbetsinkomst utifrån pappans andel av föräldraledigheten



Anmärkning: Utfallen mäts relativt ett år före första barnets födelse. Analysen inkluderar förstfödda barn födda 1995–2011. Decilerna är uppdelade utifrån pappans andel av föräldraledigheten under de två första åren från förstfödda barnets födelse för ett givet födelseår.

5.3 Vikten av barnets kön

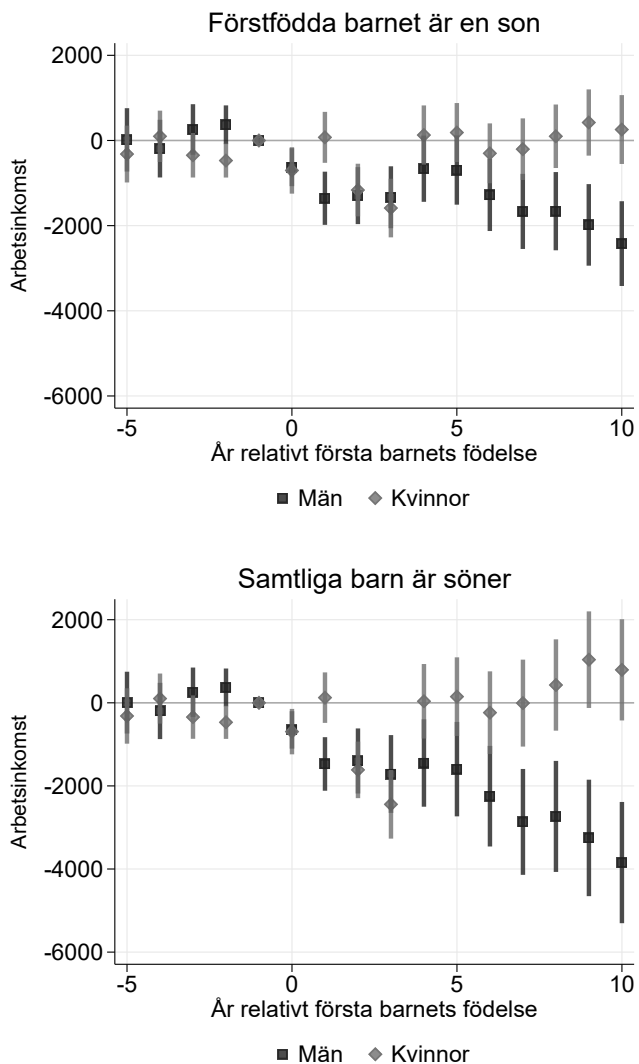
Figur 6 visar att den negativa inverkan av familjebildning på mäns arbetsinkomster är större för män med söner relativt män med döttrar, medan den negativa inverkan av familjebildning på kvinnors arbetsinkomster inte påverkas av barnens kön. Den vänstra grafen i figur 6 visar den negativa inkomsteffekten för män som har en förstfödd son i förhållande till en förstfödd dotter. Figuren visar en genomsnittlig årlig negativ effekt på 1 688 SEK på lång sikt (5 till 10 år efter första barnets födelse) från att ha söner relativt döttrar. Den högra grafen i Figur 6 visar den negativa inkomsteffekten för män i förhållande till den totala könsfördelningen bland barnen. Denna figur inkluderar endast observationer där individen har barn av samma kön, vilket ger en genomsnittlig årlig negativ effekt på 2 707 SEK från att ha söner relativt döttrar på lång sikt. Resultaten är således kvalitativt lika, men effektstorlekarna är lägre i den vänstra figuren eftersom

vissa av individerna i kontrollgruppen (vars förstfödda barn är en dotter) behandlas senare (efterföljande barn är en son).

Den långsiktiga effekten av att få söner relativt döttrar motsvarar 11 procent (7 procent för det förstfödda barnet) av familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för män på sikt. För kvinnor är motsvarande siffror mindre än 0,3 procent. Sammanfattningsvis finns det en betydande skillnad i storleken på familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för män beroende på barnens könssammansättning, men inte bland kvinnor. Den gradvisa ökningen av effekten tyder på att barnets kön blir viktigare när barnet åldras.¹⁷ Detta resultat belyser att det är när barnet närmar sig skolåldern och åldern för fritidsaktiviteter som barnets kön gör skillnad i termer av arbetsinkomster.

¹⁷ Detta är i linje med tidigare forskning om betydelsen av barnets kön för pappors deltagande i aktiviteter med sitt barn (Morgan, Lye, och Condran 1988; Baker och Milligan 2016).

Figur 6 Vikten av barnets kön på familjebildningens inverkan på arbetsinkomster



Anmärkning: Utfallen mäter effekten av att få söner relativt döttrar. Analysen inkluderar förstfödda barn 1995–2011.

6 Sammanfattande diskussion

Denna rapport bidrar till kunskapsläget om familjebildningens inverkan på arbetsmarknadsutfall genom att fokusera på mäns och kvinnors utfall i Sverige, vilket utgör en miljö med mindre traditionella könsnormer. Först visar jag att det finns betydande skillnader mellan kvinnor och män, där familjebildningen har en substantiell inverkan på kvinnors utfall även på lång sikt, medan inverkan på mäns utfall är betydligt mindre (men ändå existerande).

Sedan visar jag att familjebildningens negativa inverkan på kvinnors arbetsinkomster har minskat avsevärt över tid, från 63 procent i början av 1960-talet till 34 procent i början av 2010-talet. Denna minskning skedde främst under 1960- och 1970-talen och i början av 1980-talet, medan minskningstakten avtog betydligt från 1980-talet fram till idag. Minskningen av familjebildningens inverkan på arbetsinkomster sammanfaller med ett betydande inträde av kvinnor på arbetsmarknaden och stora familjepolitiska reformer i början av 1970-talet.

För män som får sitt första barn från 1980-talet och framåt finns det en negativ inverkan av familjebildning på arbetsinkomster. Den negativa inverkan beror främst på minskat arbetsutbud under de första åren efter barnets födelse (mycket på grund av pappaledighet) men kvarstår även på längre sikt. Den negativa inverkan av familjebildning på lång sikt drivs av färre arbetade timmar och lägre löner men är av marginell storlek i relation till den inverkan som familjebildning har på kvinnors arbetsinkomster. Medan den negativa inverkan av familjebildning på arbetsinkomster för kvinnor på sikt är relativt opåverkad av fördelningen av föräldraledighet inom hushållet, finns det en linjär ökning i den negativa inverkan av familjebildning på mäns arbetsinkomster. Detta resultat tyder på att olika könsnormer i olika hushåll spelar roll för variationer i storleken på familjebildningens inverkan på arbetsinkomster för män.

Slutligen är familjebildningens negativa inverkan på arbetsinkomster större för män som har söner jämfört med döttrar. Det faktum att pappor till söner har lägre arbetsinkomster än pappor till döttrar står i kontrast till studier från USA och Tyskland. En möjlig förklaring till denna skillnad är att könsnormerna i Sverige skiljer sig från dem i USA och Tyskland. Medan de högre inkomsterna för män med söner ofta diskuteras i litteraturen i termer av en förebildseffekt, kan det vara så att denna effekt endast finnas i ett sammanhang med starkare traditionella könsnormer, men inte i en mer jämlik miljö som Sverige.

Referenser

- Albrecht, James W., Per-Anders Edin, Marianne Sundström, och Susan B. Vroman. 1999. "Career interruptions and subsequent earnings: A reexamination using Swedish data". *Journal of Human Resources* 34 (2): 294–311.
- Aldén, Lina, Anne Boschini, och Malin Tallås Ahlzén. 2023. "Fathers but not caregivers". Working Paper 4405212. SSRN.
- Almqvist, Anna-Lena, och Ann-Zofie Duvander. 2014. "Changes in gender equality? Swedish fathers' parental leave, division of childcare and housework1". *Journal of Family Studies* 20 (1): 19–27.
- Anderson, Deborah J, Melissa Binder, och Kate Krause. 2003. "The motherhood wage penalty revisited: Experience, heterogeneity, work effort, and work-schedule flexibility". *ILR Review* 56 (2): 273–94.
- Andresen, Martin Eckhoff, och Emily Nix. 2022a. "Can the child penalty be reduced? Evaluating multiple policy interventions". Discussion Paper 983. Statistics Norway.
- Andresen, Martin Eckhoff, och Emily Nix. 2022b. "What causes the child penalty? Evidence from adopting and same-sex couples". *Journal of Labor Economics* 40 (4): 971–1004.
- Angelov, Nikolay, Per Johansson, och Erica Lindahl. 2016. "Parenthood and the gender gap in pay". *Journal of Labor Economics* 34 (3): 545–79.
- Baker, Michael, och Kevin Milligan. 2016. "Boy-girl differences in parental time investments: Evidence from three countries". *Journal of Human Capital* 10 (4): 399–441.
- Bertrand, Marianne. 2020. "Gender in the twenty-first century". *AEA Papers and Proceedings* 110: 1–24.
- Bertrand, Marianne, Claudia Goldin, och Lawrence F Katz. 2010. "Dynamics of the gender gap for young professionals in the financial and corporate sectors". *American Economic Journal: Applied Economics* 2 (3): 228–55.
- Bertrand, Marianne, och Jessica Pan. 2013. "The trouble with boys: Social influences and the gender gap in disruptive behavior". *American Economic Journal: Applied Economics* 5 (1): 32–64.

- Blau, Francine D, och Lawrence M Kahn. 2006. "The US gender pay gap in the 1990s: Slowing convergence". *ILR Review* 60 (1): 45–66.
- Blau, Francine D, och Lawrence M Kahn. 2017. "The gender wage gap: Extent, trends, and explanations". *Journal of Economic Literature* 55 (3): 789–865.
- Boelmann, Barbara, Anna Raute, och Uta Schönberg. 2021. "Wind of change? Cultural determinants of maternal labor supply". Working Paper 20/20. CReAM.
- Budig, Michelle J, och Paula England. 2001. "The wage penalty for motherhood". *American Sociological Review*, 204–25.
- Choi, Hyung-Jai, Jutta M Joesch, och Shelly Lundberg. 2008. "Sons, daughters, wives, and the labor market outcomes of West German men". *Labour Economics* 15 (5): 795–811.
- Cortés, Patricia, och Jessica Pan. 2023. "Children and the remaining gender gaps in the labor market". *Journal of Economic Literature* 61 (4): 1359–1409.
- Dahl, Gordon B, och Enrico Moretti. 2008. "The demand for sons". *Review of Economic Studies* 75 (4): 1085–1120.
- Duvander, Ann-Zofie. 2014. "How long should parental leave be? Attitudes to gender equality, family, and work as determinants of women's and men's parental leave in Sweden". *Journal of Family Issues* 35 (7): 909–26.
- England, Paula. 2010. "The gender revolution: Uneven and stalled". *Gender & Society* 24 (2): 149–66.
- Ferrarini, Tommy, och Ann-Zofie Duvander. 2010. "Earner-carer model at the crossroads: Reforms and outcomes of Sweden's family policy in comparative perspective". *International Journal of Health Services* 40 (3): 373–98.
- Försäkringskassan. 2018. "Social insurance in figures".
- Goldin, Claudia. 2006. "The quiet revolution that transformed women's employment, education, and family". *American Economic Review* 96 (2): 1–21.
- Haandrikman, Karen, Natasha A Webster, och Ann-Zofie Duvander. 2021. "Geographical variation in local gender contracts in Sweden". *Applied Spatial Analysis and Policy* 14 (3): 679–701.
- Haas, Linda, och C Philip Hwang. 2008. "The impact of taking parental leave on fathers' participation in childcare and relationships with children: Lessons from Sweden". *Community, Work and Family* 11 (1): 85–104.

- Huttunen, Kristiina, och Claudia Troccoli. 2023. "Evolution of the child penalty". I *Chapter 2 in Doctoral Thesis 123/2023 "Essays on Family Policies and the Child Penalty"*. Aalto Univeristy.
- Inglehart, R., C. Haerpfer, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diez-Medrano, M. Lagos, B P. Norrisand E. Ponarin, och Puranen. 2014. "World Values Survey".
- Kleven, Henrik. 2023. "The geography of child penalties and gender norms: A pseudo-event study approach". Working Paper 30176. NBER.
- Kleven, Henrik, Camille Landais, och Gabriel Leite-Mariante. 2023. "The child penalty atlas". Working Paper 31649. NBER.
- Kleven, Henrik, Camille Landais, Johanna Posch, Andreas Steinhauer, och Josef Zweimüller. 2019. "Child penalties across countries: Evidence and explanations". *AEA Papers and Proceedings* 109: 122–26.
- Kleven, Henrik, Camille Landais, och Jakob Egholt Sogaard. 2019. "Children and gender inequality: Evidence from Denmark". *American Economic Journal: Applied Economics* 11 (4): 181–209.
- Kleven, Henrik, Camille Landais, och Jakob Egholt Sogaard. 2021. "Does biology drive child penalties? Evidence from biological and adoptive families". *American Economic Review: Insights* 3 (2): 183–98.
- Korenman, Sanders, och David Neumark. 1992. "Marriage, motherhood, and wages". *Journal of Human Resources* 27 (2): 233–55.
- Lundberg, Shelly. 2005. "Sons, daughters, and parental behavior". *Oxford Review of Economic Policy* 21 (3): 340–56.
- Lundberg, Shelly, Sara McLanahan, och Elaina Rose. 2007. "Child gender and father involvement in fragile families". *Demography* 44 (1): 79–92.
- Lundberg, Shelly, och Elaina Rose. 2002. "The effects of sons and daughters on men's labor supply and wages". *Review of Economics and Statistics* 84 (2): 251–68.
- Lundin, Daniela, Eva Mörk, och Björn Öckert. 2008. "How far can reduced childcare prices push female labour supply?" *Labour Economics* 15 (4): 647–59.
- Mammen, Kristin. 2011. "Fathers' time investments in children: Do sons get more?" *Journal of Population Economics* 24 (3): 839–71.

- Moberg, Ylva. 2016. "Does the gender composition in couples matter for the division of labor after childbirth?" Working Paper 2016:8. IFAU.
- Morgan, S Philip, Diane N Lye, och Gretchen A Condran. 1988. "Sons, daughters, and the risk of marital disruption". *American Journal of Sociology* 94 (1): 110–29.
- OECD. 2016. "OECD Family Database". 2016.
- Olivetti, Claudia, och Barbara Petrongolo. 2016. "The evolution of gender gaps in industrialized countries". *Annual Review of Economics* 8: 405–34.
- Pollmann-Schult, Matthias. 2017. "Sons, daughters, and the parental division of paid work and housework". *Journal of Family Issues* 38 (1): 100–123.
- Raley, Sara, och Suzanne Bianchi. 2006. "Sons, daughters, and family processes: Does gender of children matter?" *Annual Review of Sociology*, 401–21.
- SCB. 2023. "Lokala arbetsmarknader (LA)". 2023.
- Selin, Håkan. 2014. "The rise in female employment and the role of tax incentives. An empirical analysis of the Swedish individual tax reform of 1971". *International Tax and Public Finance* 21: 894–922.
- Skolverket. 2021. "Statistik över barn och personal i förskola 2021". 2021.
- Sundberg, Anton. 2024. "The child penalty in Sweden: evidence, trends and child gender". Working Paper 2024:12. IFAU.
- Waldfoegel, Jane. 1997. "The effect of children on women's wages". *American Sociological Review*, 209–17.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med placering i Uppsala.

IFAU ska främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar.

Uppdraget omfattar effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

I rapportserien presenteras såväl IFAU:s forskning som resultat av samarbeten med andra nationella och internationella forskningsorganisationer.

IFAU delar årligen ut bidrag till olika forskningsprojekt, vars resultat publiceras i rapportserien.

Rapporterna kan vara fristående eller publiceras tillsammans med ett Working paper.

Alla IFAU:s publikationer finns på www.ifau.se